

РОЛЬ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

**ДАНИЛЕНКО В.І., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Проаналізовано розвиток ринку лізингу. Досліджено функціонування лізингових компаній, їх структура. Визначено особливості укладання лізингових угод. З'ясовано причини, що стримують розвиток лізингових відносин.

Leasing market development is analyzed. The functioning of leasing companies and their structure are investigated. The features of leasing contracts concluding are certain. The reasons which restrain leasings relations development have been examined.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Впродовж останніх років спостерігається тенденція до зниження рівня технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, який нині спеціалісти оцінюють як критичний. Умови господарювання підприємств у період економічної кризи ставлять жорсткі вимоги до зниження витрат на виробництво, освоєння нової техніки та технологій, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції [1].

У такій ситуації потрібним є пошук якісно нових методів оновлення матеріальної бази підприємств. Одним із найефективніших і сучасних методів може стати лізинг.

Водночас трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, потребують подальшого розкриття та поглиблення економічного змісту і суті лізингу, обґрунтування теоретичних засад функціонування лізингових компаній. Саме актуальність вищезазначених проблем зумовила вибір теми даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження трансформаційних процесів в економіці України в цілому та аграрному секторі зокрема зробили такі вчені-економісти, як А.П. Гайдучський, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, О.М. Могильний, В.В. Юрчишин та інші [1].

Питаннями аналізу лізингових операцій висвітлено у багатьох працях вітчизняних і зарубіжних науковців: О. Басва, Н. Берлач, О. Васильчишина, Н. Внукової, О. Григоренко, В.Іванишин, Н. Слов'янської та інших [2, 3, 4, 5].

Фахівці приділяють увагу теоретичним проблемам функціонування лізингових компаній, удосконаленню взаємовідносин

між суб'єктами лізингового бізнесу. Проте слід визнати, що багато питань поки що залишаються недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати динаміку сучасного стану лізингових операцій в Україні, з'ясувати причини, що стримують розвиток лізингових відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведення активної інноваційної політики в Україні є одним із головних шляхів подолання кризового стану економіки країни. Ефективність інноваційної діяльності потребує пошуку шляхів її активізації. В умовах становлення ринкової економіки в Україні дедалі більшого поширення набуває така форма фінансування інвестицій як лізинг.

Посиднуючи у собі елементи оренди та кредиту, лізинг має низку переваг над традиційними формами кредитування, а саме: він дозволяє господарському суб'єкту отримати основні фонди і розпочати їх експлуатацію, не відхиляючи гроші з обороту. Основні фонди протягом терміну угоди знаходяться на балансі лізингової компанії, а платежі їй відносяться до поточних витрат господарського суб'єкта, тобто включаються у собівартість продукції і відповідно зменшують суму прибутку, що оподатковується.

З початку 2010 року вітчизняні заводи-виробники сучасної техніки та обладнання в рамках лізингових програм через Національну акціонерну компанію «Украгрозлізинг» отримали 280,4 млн. грн. Завдяки цьому вже виготовлено і передано аграріям у фінансовий лізинг 729 одиниць сільськогосподарської техніки на понад 219 млн. грн.

Малі та середні сільськогосподарські підприємства отримали 263 трактори на суму 56 млн. грн., 24 зернозбиральні комбайни та 26 жаток на загальну суму 27,7 млн. грн., 190 одиниць ґрунтообробної та посівної техніки на суму 17,5 млн. грн., 228 одиниць іншої актуальної техніки та обладнання нового покоління на суму 117 млн. грн. [6, 7].

Незважаючи на перспективність цього бізнесу для всіх причетних суб'єктів, порівняно зі світовим ринком частка України є мізерною, оскільки є дуже багато проблем, які гальмують розвиток цього ринку. Серед них можна виокремити наступні:

— брак стартового капіталу у лізингових компаній для фінансування своїх послуг;

— відсутність податкових пільг при здійсненні фінансування лізингових операцій;

— незначні терміни дії лізингових угод;

— слабкий розвиток інфраструктури ринку та відсутність інформації й реклами щодо лізингових послуг;

- невідповідність вітчизняного законодавства нормам міжнародного лізингового права;
- виражена тенденція вітчизняного лізингового ринку до залежності від імпорту;
- нестабільна економічна ситуація в країні як головна причина коротко терміновості дії укладених угод;
- відсутність саморегулювання на ринку лізингових послуг;
- незацікавленість банків у довгостроковому кредитуванні лізингових угод;
- недостатня фінансова стійкість лізингодавців [5].

Стан ринку лізингових послуг найкраще характеризують дані, отримані в ході дослідження проведеного Асоціацією «Українське Об'єднання Лізингодавців» спільно з Держфінпослуг (табл. 1).

Згідно з даними Асоціації, цього року, як і в попередні роки незмінним лідером рейтингу залишається компанія «ВТБ Лізинг Україна», яка уклала лізингових угод за 2011 рік на суму 1 657, 732 млн. грн.

До п'ятірки найбільш потужних увійшли також «Райффайзен Лізинг Аваль», «ОТР Лізинг», «УніКредит Лізинг» та «ІНГ Лізинг Україна». Ці члени Асоціації продемонстрували в минулому році високу позитивну динаміку, суттєво збільшивши свої здобутки за обома показниками рейтингу.

В той же час й інші компанії-члени демонстрували, переважно, зростання, передавши за 2011 рік активів на суму 6741, 237 млн. грн., що в 3,5 рази більше ніж у 2010.

Таблиця 1

Рейтинг лізингових компаній за розміром лізингового портфелю та вартістю активів переданих у лізинг, 2011 р., млн. грн. [6, 7]

Назва лізингової компанії	Лізинговий портфель	Активи (новий бізнес)
1	2	3
ВТБ Лізинг Україна	4 869,363	1 657,732
Райффайзен Лізинг Аваль	1 913,286	1 477,605
ІНГ Лізинг Україна	1 482,000	374,030
УніКредит Лізинг	1 459,520	831,670
ОТП Лізинг	756,892	1 009,927
Хюпо Альпе-Адрія-Лізинг	677,142	8,774
Євро Лізинг	412,581	158,354
Порше Лізинг Україна	363,834	226,043
Ерсте Груп Імморент Україна	347,689	-

Продовження таблиці 1

1	2	3
ALD Automotive	336,000	229,000
VAB Лізинг	317,043	265,108
СГ Еквіпмент Лізинг Україна	179,000	-
AVIS Україна	173,000	129,000
Ілта	169,300	106,300
Сканія Кредит Україна	138,600	76,900
Кредит Європа Лізинг	96,605	71,129
Українська лізингова компанія	73,114	-
Укіо Банк Лізинг	62,000	3,000
Оптіма-лізинг	53,450	6,820
Адванс-лізинг	49,480	99,880
Автоприват	16,100	29,400
ВФС Україна	3,018	5,505
Вестлізинг	н/д	н/д
Разом	13 949,017	6 741,237

За підсумками 2011 року найбільшими споживачами лізингових послуг є: транспортна галузь – (18242,1 млн. грн.), сільське господарство (4701,5 млн. грн.), будівництво (2350,8 млн. грн.), сфера послуг (1699,5 млн. грн.). Основними джерелами фінансування лізингових операцій у 2011 р. були позичкові кошти, в тому числі банківські кредити (86,6 %), власні кошти лізингових компаній (13,15 %) та залучені кошти (0,25 %) [6].

Протягом минулого року відбувалося збільшення (на 2,98%) питомої ваги договорів строком до двох років та строком понад 10 років (на 2,15 %). Водночас питома вага договорів строком від 2 до 5 років зменшилася на 2,52 %, а від 5 до 10 років – на 2,6 %.

2011 рік став роком стрімкого росту для ринку транспортного лізингу України. Частка придбання транспорту за допомогою лізингу в загальному обсязі продажів легкових та комерційних авто за результатами 2011 року склала 3,6 %. Так, за допомогою лізингу в 2011 р. було придбано 8403 транспортних засоби, що на 88 % перевищує показник 2010 року. Найбільшою популярністю в 2011 році серед легкових та комерційних авто користувалися марки Skoda, Volkswagen та Ford, а в трійку лідерів за продажами транспорту в лізинг увійшли компанії «Євро Лізинг», «Порше Лізинг Україна» та «ALD Automotive» [7].

Для розвитку лізингу в Україні, вважають експерти МФК, необхідно розв'язати комплекс проблем, серед яких: врегулювання проблеми переходу права власності за договорами лізингу;

покращення доступу вітчизняних лізингових компаній до фінансових ресурсів та створення умов для іноземних інвестицій через механізм лізингу [5]. Подальша стратегія державної політики у цій сфері потребує трансформації принципів її реалізації:

— орієнтація на світові стандарти якості сільськогосподарської техніки, що передбачає активнішу взаємодію вітчизняних лізингових компаній із закордонними виробниками техніки;

— формування належної системи законодавства, яке б не лише визначало основні поняття та принципи лізингової діяльності, а й належним чином стимулювало поширення таких операцій;

— система лізингових послуг в Україні має формуватися не державою в особі однієї компанії, а великою кількістю комерційних приватних структур, які зможуть повною мірою забезпечити потреби аграрної сфери;

— розроблення комплексної державної програми сприяння розвитку лізингової діяльності в Україні.

Висновки. Таким чином, дослідження діяльності лізингових компаній показало, що лізинг є достатньо дієвим механізмом на шляху технічного забезпечення та модернізації сільського господарства України. Крім того, він справляє позитивний вплив на весь АПК. Незважаючи на цілий ряд проблем, український лізинг розвивається, накопичує досвід, і позитивно впливає на інноваційно-інвестиційну діяльність.

Література.

1. Інноваційна стратегія українських реформ / [Гальчинський А.С., Гесць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П.]. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.

2. Басва О. Стратегія розвитку лізингової компанії / О. Басва // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (31). – с.111-117.

3. Васильчишин О. Лізинг в Україні: минуле і перспективи / О. Васильчишин, О. Тулай // Світ фінансів. – 2006. Вип. 3 (8), – С. 128-141.

4. Павлова Г.Є. Позитивний вплив лізингу на аграрний сектор економіки / Г.Є.Павлова // Наукові праці НДФІ. – 2010. – № 1. – С.83–88.

5. Берлач Н. Шляхи вдосконалення державної політики в лізингових відносинах АПК України / Н. Берлач // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 1. – С. 32–36.

6. Офіційний сайт ПАТ НАК «Украгролізинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://u.to/sxPu>

7. Офіційний сайт Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.leasing.org.ua.